

Nüfus: Yeryüzünde sınırları belirli alanlarda veya yerlerde belirli zamanda yaşayan insan sayısıdır. Nüfus, bir yerin belirlenen zamandaki insan sayısıdır.

Nüfus sayımı: Belirli bir zamanda bir ülke ya da bölgede yaşayan tüm kişilerin sayısını ve bu kişilere ait demografik, ekonomik ve toplumsal özellikleri belirleme işlemidir.

Nüfus sayımları bazı ülkelerde 5, bazılarında ise 10 yılda bir düzenli aralıklarla, bazılarında da düzensiz aralıklarla yapılır.

Eski devirlerde nüfus sayımları, askere alma ve vergi toplama amaçları için yapılmıştır. Dünyada ilk nüfus sayımı 1665'de Kanada'da yapılmıştır. Periyodik nüfus sayımı 1748'de İsveç'te gerçekleştirilmiştir. Danimarka'da 1769, Britanya'da 1801, Osmanlı İmparatorluğunda ise 1831 yılında askere alınacak erkek nüfus sayımı yapılmıştır.

Türkiye'de düzenli ve modern nüfus sayımı 1927 yılından itibaren yapılmaya başlamıştır.

Günümüzde Birleşmiş Milletler nüfus miktarını sürekli izlemektedir. Dünyada bazı ülke ve bölgelerde hiç nüfus sayımı yapılmamaktadır. Bazı yerlerde çift sayım yapılması gibi nüfus sayım sorunları da yaşanmaktadır.

Nüfus sayım yöntemleri:

1. De facto yöntemi: Sayım gününde kişiler nerede bulunuyorlarsa, oranın nüfusuna kaydedilirler.

2. De jure yöntemi: Kişilerin daimi ikametgâhlarına göre yapılan sayım yöntemidir. Buna göre kişiler, sayım esnasında nerede bulunurlarsa bulunsunlar, esas oturdukları yerde sayılmış gibi işlem görürler.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi: Kişilerin yerleşim yerlerine göre nüfus bilgilerinin güncel olarak tutulduğu, nüfus hareketlerinin her an izlenebildiği, MERNİS kayıtlarındaki T.C. Kimlik Numarasına göre kişiler ile ikamet adreslerinin eşleştirildiği bir kayıt sistemidir.

Belediye ve il özel idareleri, sorumluluk alanlarındaki tüm adresleri, *Adres ve Numaralama Yönetmeliği* uyarınca numaralandırmış ve bu adresleri TÜİK tarafından geliştirilmiş olan **Ulusal Adres Veritabanı'na** aktarmaya devam etmektedirler. Adres bilgilerini Ulusal Adres Veritabanı'na aktarma işlemini bitiren 81 ildeki bütün hanelere TÜİK görevlileri gitmekte ve bu adreslerde yaşayan vatandaşlarımızın yerleşim yeri adreslerini MERNİS kayıtlarıyla eşleştirmektedir.

"Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi" nüfus sayımı değil, devamlı yapılacak güncellemeler ile yaşatılan modern bir veritabanıdır. Daha önce 10 yılda bir sokağa çıkma yasağı ile uygulanan nüfus sayımları artık yapılmayacaktır. Ayrıca bu sistemde T.C. Kimlik Numaralarına göre kayıt yapılacağından mükerrer kayıt ya da kayıt olamama gibi riskler yoktur.

Nüfus sayımları ile elde edilen bilgiler:

- Kişi sayısı,
- Şehir ve kırsal kesimdeki nüfus miktarı,
- Kadın erkek sayısı,
- Yaş gruplarına göre kişi sayısı,
- Çalışma çağındaki nüfus ve ekonomik sektörlere göre çalışan nüfusun miktarı,
- Nüfusun eğitim durumu,
- Göç eden nüfus miktarı,
- Kişilerin gelir düzeyi,
- Aile sayısı belirlenir.

Nüfus sayımı verilerine dayanılarak nüfusla ilgili sağlanan bilgiler:

- Nüfus yoğunluğu,
- Göç hızı ve yönü,
- Nüfus artış hızı,
- Doğum ve ölüm oranları,
- Doğurganlık hızı,
- Ortalama yaşam süresi,
- Medyan yaş,
- Şehir ve kırsal nüfus oranları belirlenir.

Nüfus sayımı ve sayım verilerinden sağlanan bilgiler hangi amaçlar için kullanılır:

Devletin sosyal ve ekonomik kalkınma planlarının hazırlanmasında kullanılır. Örneğin, yaşlı nüfus sayısına göre huzurevi ihtiyacı belirlenir. Eğitim çağındaki nüfus sayısına göre okul, derslik ve öğretmen ihtiyacı düşünülerek yatırımlar gerçekleştirilir.

Nüfus sayımlarında yaşanan sorunları:

1. Bir idari ünitenin yüksek statüye çıkarılacağı durumlarda kasıtlı olarak nüfus miktarı abartılmaktadır.
2. Bazı ülkelerde eyalet ve illerde yaşayan etnik grupların federal hükümetten alacağı parayı dengelemek için nüfus miktarı fazla ya da az gösterilmektedir.
3. Dinsel ve etnik nüfus gruplarının sayılarının belirlenmesiyle ilgili sorular sayımlarda sorulmamaktadır.
4. Faal nüfusun, ülkelere göre, yaş gruplarına göre farklı alınması. Şehir ve kırsal tanımlamalarının ülkelere göre farklı değerlendirilmesi.
5. Savaşların, nüfus sayımlarının devre aralıklarını bozması,
6. Zaman içinde ülkelerin nüfus sayım yöntemlerini değiştirmeleri,
7. Sayımdan sayıma soruların değişmesi, bazı soruların kaldırılması toplumsal yapının bilinmesini engellemektedir.

Nüfus hareketleri:

Dünya nüfusunun dağılışı ve yoğunluğu sürekli bir değişim içindedir. Nüfustaki değişimleri yaratan üç etken doğumlar, ölümler ve göçlerdir. Belirli bir dönemde doğumların sayısı ölümleri geçtiğinde dünya ya da ülke ve bölgelerde nüfus artışı meydana gelir. Göçler yoluyla da ülke ve bölgeler ya nüfus kazanırlar ya da kaybederler. Genelde tüm ülkelerde toplam nüfus miktarları üzerinde doğumlarla ölümler arasındaki fark en büyük etkiyi yapmaktadır. Göçler ise yalnızca ülke içi nüfus miktarlarında büyük değişimlere yol açmaktadır. Bir ülke nüfusunun değişiminde rol oynayan etkenler.

1. Doğumlar
2. Ölümler
3. Göçler
4. Sınır değişiklikleri

Bir ülkede nüfus değişimini etkileyen faktörler

1. Doğumlar

- a. Eğitim düzeyi
- b. Savaşlar
- c. Ekonomik sıkıntılar
- d. Sosyal sorunlar
- e. Genç nüfus oranı
- f. Nüfus politikaları
- g. Gelenekler

2. Ölümler

- a. Ortalama yaşam süresi
- b. Yaşam standardı
- c. Sağlık koşulları
- d. Salgın hastalıklar
- e. Savaşlar

3. Göçler

- a. Göç alması
- b. Göç vermesi

4. Sınır değişiklikleri

- a. Toprak kazanılması
- b. Toprak kaybedilmesi

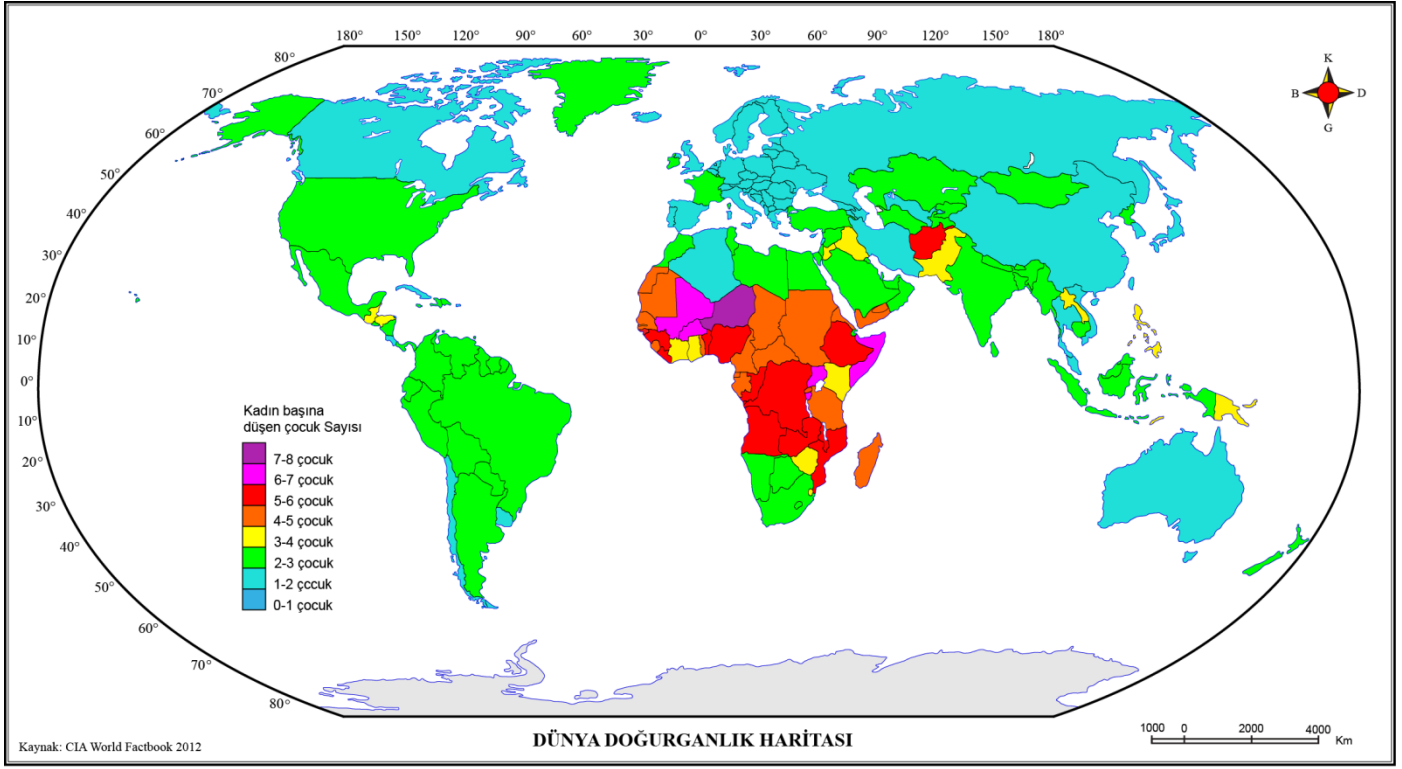
1. Doğumlar:

Nüfus artışıdaki en büyük etken doğumlar ile ölümler arasındaki farktır. Doğum ve ölüm sayıları arasındaki fark nüfusun doğal artışıdır. Öte yandan demografik bir bileşen olarak göçlerin nüfus artışı üzerindeki etkisi genelde daha küçüktür. Göç yoluyla da ülkeler nüfus kazanır ya da kaybeder. Göç olayları sonucu ülke içinde nüfus miktarında değişim olur.

Bir yerde doğumlar ölümlerden ve/veya göçle gelenler göçle gidenlerden fazlaysa nüfus artar. Ters durumda ise; büyük olasılıkla nüfus azalır. Buna göre nüfus artışı büyüme hızı doğal artış ve net göçün toplamından ibarettir. Başka deyişle nüfus artışı, doğumlarla ölümlerin farkının, göçle gelenlerle gidenlerin farkına eklenmesiyle hesaplanır.

Doğal nüfus artışı:

Bir yerde doğumların ölümlerden fazla olmasıyla meydana gelen nüfus değişimine doğal nüfus artışı denir. Örneğin Türkiye'de 1997 yılında, 365.000 bebek doğmuş 140.000 kişide ölmüştür. 225.000 doğal nüfus artışı meydana gelmiştir.

Dünya Toplam Doğurganlık Hızı Haritası:

Bazı ülkelerin ham (kaba) doğurganlık oranları:

Sıra	Ülke	Ham doğurganlık oranı (‰) (2013 tahmini)
1	Nijer	46,84
2	Uganda	44,50
3	Afganistan	39,05
4	Kenya	30,08
5	Irak	27,51
6	Mısır	23,79
7	Meksika	18,61
8	Türkiye	17,22
9	Cezayir	24,25
10	ABD	13,66
11	Fransa	12,60
12	Çin	12,25
13	Kanada	10,28
14	Bulgaristan	9,07
15	Almanya	8,37
16	Japonya	8,23
17	Dünya	19.15 (2011)

Kaynak: CIA World Factbook

Doğal nüfus artış hızı, belli bir yıldaki doğum miktarından aynı yıl gerçekleşen ölüm miktarı çıkarıldıktan sonra bulunan değer in yine o yıla ait toplam nüfusa bölünmesi, elde edilen sayının 100 ya da 1000 ile çarpılmasıyla hesaplanır.

Nüfusu artış hızı:

Bir ülkede nüfus artış hızı belli bir yıla ait doğum, ölüm ve net göç miktarlarına bağlı olarak hesaplanır. Buna göre önce doğumlardan ölümler çıkarılır, bulunan değere (+) veya (-) net göç miktarı ilave edilir. Daha sonra bu işlem den elde edilen sonuç toplam nüfusa bölünür ve çıkan değer 100 (veya 1000) ile çarpılırsa; yüzde (binde) cinsinden nüfus artış hızı hesaplanmış olur.

$$\text{Nüfus artış hızı} = \frac{[(\text{Doğum} - \text{ölüm} \pm \text{net göç}) : \text{toplam nüfus}] \times 100}{100}$$

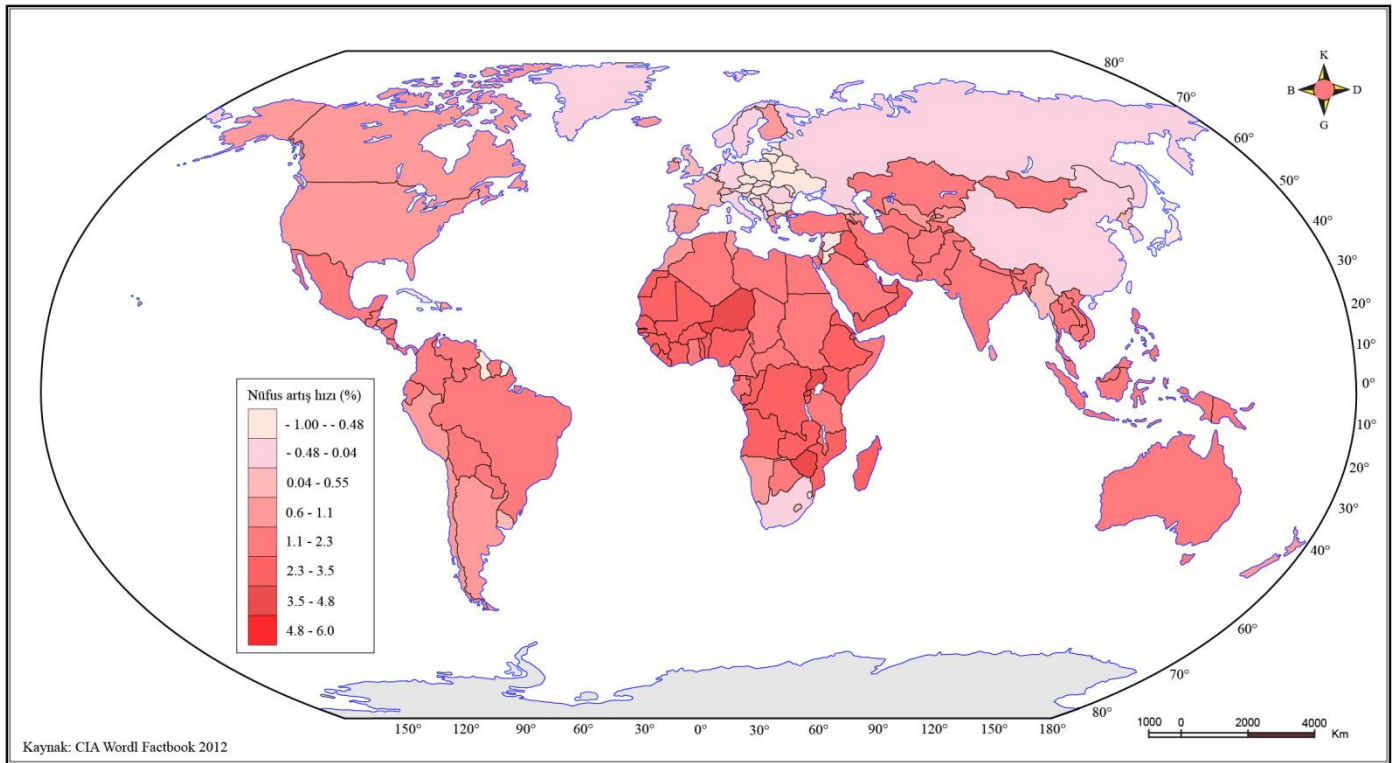
Ülkeler düzeyinde nüfusun artış hızı ve nüfusun ikiye katlanma süresi çok çeşitlilik gösterir. 2013 tahminlerine göre en yüksek nüfus artış hızına sahip ülke Etiyopya (‰28,7) görülmektedir. Bu ülkeyi BAE (28,7) ve Yemen (25,0)

izlemektedir. En düşük artış hızına sahip ülkeler Doğu Avrupa ve Baltık ülkeleridir. Ör. ‰ – 1,9 Almanya, ‰ -1,8 Rusya ve ‰ -8,1 ile Bulgaristan'dır.

Bazı ülkelerin nüfus artış hızları:

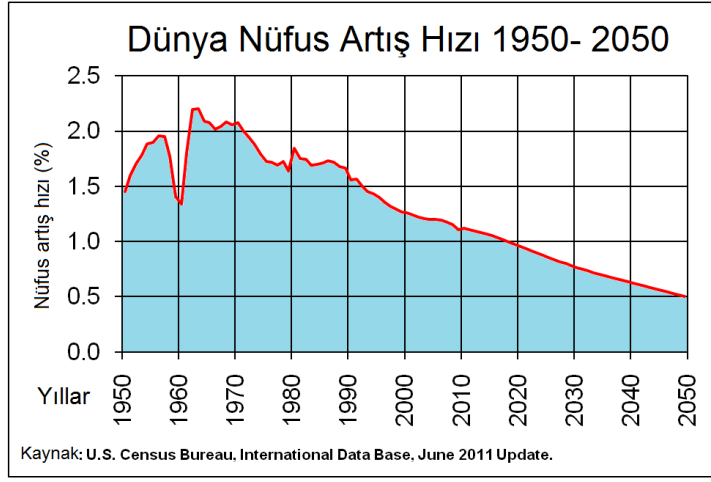
Sıra	Ülke	Nüfus artış hızı(‰) (2013 tahmini)
1	Etiyopya	29.0
2	BAE	28.7
3	Yemen	25.0
4	Irak	22.9
5	Afganistan	22.5
6	Filipinler	18.4
7	Hindistan	12.8
8	Türkiye	11.6
9	Meksika	10.7
10	ABD	9.0
11	Brezilya	8.3
12	Çin	4.6
13	Yunanistan	0.4
14	Japonya	-1.0
15	Rusya	-1.8
16	Almanya	-1.9
17	Bulgaristan	-8.1
18	Dünya	10.9 (2011)

Kaynak: CIA World Factbook

DÜNYA NÜFUS ARTIŞ HIZI HARİTASI
Dünya Nüfus Artış Hızı Haritası:

R. SAYGILI 2011

Nüfusun İkiye Katlanma Süresi:

Yıllık nüfus artış hızına bağlı olarak bir yerin nüfusunun ikiye katlanma süresi değişmektedir. Yıllık ortalama % 2'lik büyüme hızıyla bir yerdeki nüfusun iki katına çıkması için 35 yıllık bir süre yeterli olmaktadır. 1990-2000 döneminde Türkiye nüfusu %1.83 oranında arttığına göre, bu hızla artmaya devam ederse Türkiye nüfusu yaklaşık 40 yıl sonra iki katına çıkacak demektir.

Farklı nüfus artış hızlarına göre nüfusun ikiye katlanma süresi:

Yıllık ortalama nüfus artış hızı (%)	Nüfusun ikiye katlanma süresi (yıl)
0.5	139
1.0	70
2.0	35
3.0	23

Doğurganlık:

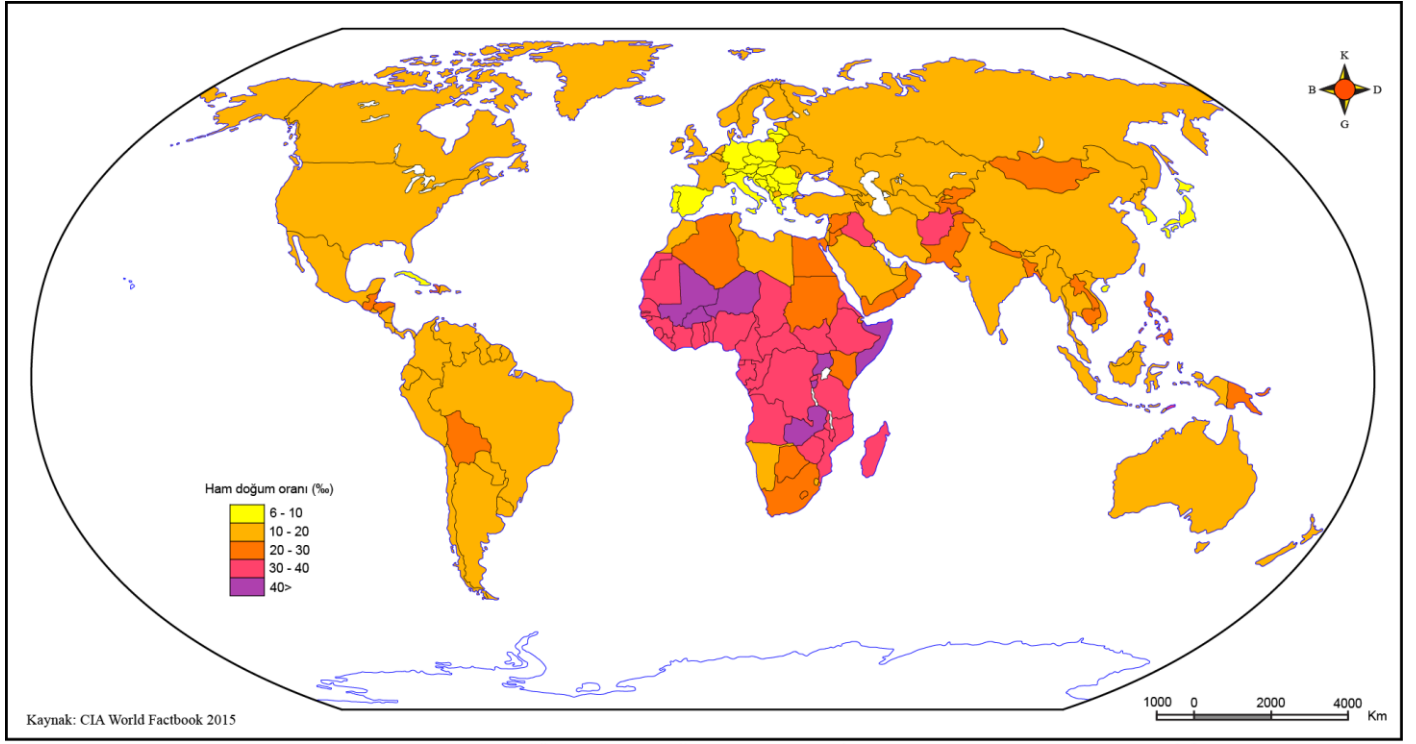
Belli bir nüfus içinde meydana gelen canlı doğum sayısını ifade etmek için kullanılan kavramlardan biridir. Bir ülke ya da bölgede doğurganlığı belirtmek için değişik ölçütler kullanılır.

a) Ham doğurganlık (Kaba doğurganlık) oranı: Bir yıl içinde doğum sayısının, aynı yıl içindeki toplam nüfusa (yıl ortası tahmini nüfus) bölünmesi ve 100 ya da 1000 ile çarpılmasıyla elde edilen değerdir.

Dünyanın ham doğum oranı 2011 yılı içinde 19.15'dir. Bölge ve ülke ölçeğinde ham doğum oranları çeşitlilik göstermektedir. Bu oran az gelişmiş ülkelerde ‰ 20 nin üzerindedir. Ör. Nijer'de ‰ 46,84, Uganda'da 44,50, Kenya'da 30,08. Kaba doğum oranının düşük olduğu ülkeler sosyal ve ekonomik yönden gelişmiş ülkelerdir. Ör. Japonya ‰ 8,23, Almanya 8.37, Kanada 10.28, Fransa 12.60'dir. (2013)

Yüksek doğurganlık oranı ile sanayileşmemiş ve şehirleşmemiş, tarım ekonomisinin egemen olduğu toplumlar arasında yakın bir ilişki vardır. Bu gibi ülkelerde sürdürülen geçim türü tarımda çok çocuk, toprağı işleyecek ve yaşlılara bakacak çok el demek olduğundan, doğum oranları yüksek düzeydedir.

Toplam doğurganlık oranının bir ülkede yüksek olması gelecekte anne sayısını artıracığı için bir süre daha o ülkede yüksek nüfus artışı görülür. Kadın başına düşen çocuk sayısının 2,06 değerine ulaşana kadar mutlak nüfus miktarında artış görülür.

DÜNYA HAM DOĞUM ORANI HARİTASI
Dünya Ham Doğum Oranı Haritası:

cografyaharita.com R. SAYGILI 2015

b) Genel doğurganlık oranı: Bir yıl içinde meydana gelen canlı doğum sayısının, doğum yapma çağındaki kadın nüfusa (15-45 ya da 15-49) bölünmesi ve çıkan değer 1000 ile çarpılmasıyla bulunur. Bu oran üretici çağıdaki bin ya da yüz kadına düşen çocuk sayısını da ifade eder.

c) Toplam doğurganlık hızı: En kullanışlı doğurganlık ölçüm yöntemidir. Bu kavram, kadınların (15-49 yaşlar arasında) doğurdukları süre boyunca ortalama olarak doğurabilecekleri çocuk sayısını gösterir.

Dünyada toplam doğurganlık hızı 1950-1955 yılları arasında 4,92 iken 2005-2010 yılları arasında 2,55'e düşmüştür ve 2050 yılında 2,02 olması beklenmektedir. Bu oran gelişmiş ülkeler için 1950-1955 yılları arasında 2,82, 2005-2010 yılları arasında ise 1,64 olarak gerçekleşmiştir ve 2050 yılında 1,8 değerini alması beklenmektedir. Az gelişmiş ülkelerde ise 1950-1955 arasında 6,0 olan oran 2005-2010 arasında 2,73'e düşmüştür ve 2050 yılında ise 2,05 olması beklenmektedir. 2010 yılında toplam doğurganlık hızı Nijer'de 7,68 en yüksek değerini alırken Hindistan'da 2,65, Japonya'da 1,39, Çin'de 1,54 değerini almış, Romanya'da 1,27 en düşük değerini almıştır. Dünya toplam doğurganlık hızı ise 2,56'dır

Toplam doğurganlık hızı aynı zamanda nüfus artışının bir göstergesi olmaktadır. Her kadın, ortalama yaşamı boyunca ikiden daha fazla çocuğa sahip olduğu zaman nüfusun artacağı düşünülebilir. Eğer toplam doğurganlık hızı 2,0' ı aşıyorsa nüfusun miktar olarak artacağını, 2,0'ın altına düşerse nüfusun azalacağını söylemek mümkün olmaktadır.

Doğurganlığı etkileyen faktörler:

a) Din; Dünyadaki belli başlı dinlerin çoğu ailenin büyümesini teşvik etmekte doğum kontrolüne karşı çıkmaktadır. Özellikle İslâm ve Katolik ülke ve bölgelerde doğum oranı yüksektir. Hindu dini ise erkek çocuk doğumlarını teşvik etmektedir. Dinin yanında gelenekler de doğumlar üzerinde etkilidir.

b) Eğitim düzeyi; eğitim düzeyi yükseldikçe, ailelerinde küçülme eğilimine girdiği görülmektedir.

c) Gelir düzeyi; Çok az şeye, sınırlı isteklere sahip en yoksul insanlar arasında en yüksek doğum oranlarına rastlanmaktadır. Buna karşılık orta tabaka çağdaş toplumsal baskıları en fazla hisseden gruptur; bu yüzden en düşük doğum oranlarını verir. Yüksek gelire sahip olanlar ise, özellikle gelişmiş ülkelerde, biraz daha yüksek doğum oranlarına sahip olabilmektedir.

d) Ülke ekonomisindeki ani değişimler; Birdenbire ortaya çıkan refah dönemleri ailelerin genişleme kararı vermelerine yardımcı olurken, ekonomik krizler, beraberinde işsizliği getirerek, doğum oranlarında keskin düşüşlere yol açmaktadır.

e) Uygulanan nüfus siyasetleri; ülkelerin nüfus artışını teşvik edici uygulamaları ve nüfus planlaması politikaları da nüfus değişiminde önemli rol oynamaktadır.

Bazı ülkelerin Toplam doğurganlık oranları:

Sıra	Ülke	Kadın başına düşen çocuk sayısı (2010 tahmini)
1	Nijer	7.68

2	Etiyopya	6.07
3	Afganistan	5.50
4	Filipinler	3.23
5	Pakistan	3.28
6	Bangladeş	2.65
7	Hindistan	2.65
8	Brezilya	2.19
9	Türkiye	2.18
10	ABD	2.06
11	Rusya	1.54
12	Çin	1.54
13	Japonya	1.39
14	Yunanistan	1.37
15	İtalya	1.32
16	Romanya	1.27
17	Dünya	2.56

Kaynak: CIA World Factbook

2. Ölümler:

Dünyada nüfus dağılışını etkileyen bir başka faktörde ölümlerdir. Tıptaki ilerlemeler ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi sonucu birçok ölkede, içinde bulunduğumuz yüzyılda, ölüm oranlarını düşürmüşlerdir. Bununla birlikte, doğal afetler, savaşlar, kitlesel kazalar, iyi beslenememe ve salgın hastalıklar da dünya çapında ölümlerin artması üzerinde etkili olmaktadır.

Ör. 1991'de Bangladeş'te tropikal fırtına 200.000 kişinin ölümüne neden olmuştur. Ölümleri açıklamak için ham ölüm oranı kullanılmaktadır.

Ham ölüm oranı: Bir ölkedeki toplam ölüm sayısının yıl ortası tahmini nüfusa bölünüp yüz ya da binle çarpılmasıyla elde edilen orandır. Dünya için 2010'da 8.20 olan ham ölüm oranı ölkelere göre değişiklik gösterir. En düşük ölüm oranları sanayileşmekte olan ölkelerle beslenme ve sağlık koşullarının düzeldeği az gelişmekte olan ölkelerde görölmektedir. Angola, Afganistan yaşam şartlarının kötü olduğu Asya ve Afrika ölkelerinde ölüm oranları ‰ 15'in üzerindedir. Yüksek oranda yaşlı nüfusa sahip Japonya, Almanya, Ukrayna ve Rusya gibi ölkelerde de ölüm oranları ‰ 10'un üzerindedir.

Ölümleri etkileyen faktörler:

a) Beslenme; Ölkeler kişilerin aldıkları kalori miktarına göre dört gruba ayrılmaktadır.

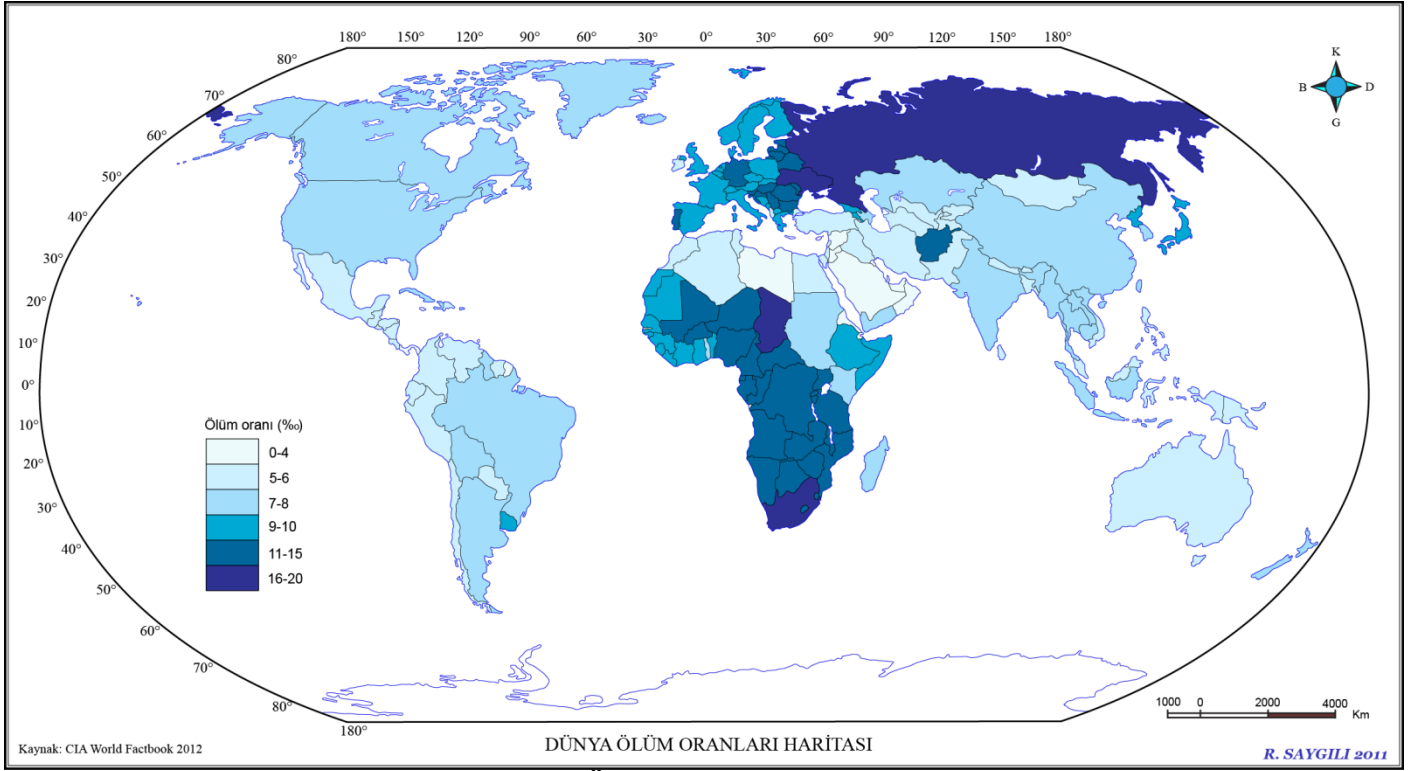
- Kişi başına 3000 kaloriden fazla alınanlar. Ölkeler; ABD, Almanya, İspanya, Meksika ve Türkiye.
- Kişi başına 2999-2500 kalori alınan ölkeler. Tunus, Ürdün, G.Kore, Japonya ve Brezilya.
- Kişi başına 2499-2000 kalori alınan ölkeler. Panama, Hindistan, Pakistan ve El Salvador'dur.
- Kişi başına 2000 kaloriden az alınan ölkeler. Sudan, Kenya, Bangladeş ve Somali'dir.

Beslenmedeki en önemli etkisi ise bazı hastalıklara yol açmasıdır. Ör. A vitamini eksikliği nedeniyle milyonlarca insan kör olmaktadır. B vitamini eksikliği beriberi hastalığına neden olmaktadır.

b) Hastalıklar; Ölümler üzerinde etkili olan beslenme, halk sağlığı, hijyenik koşullar ve konut gibi faktörlerdeki farklılıklar, aynı zamanda ölkede de ölümlerin dağılışında rol oynamaktadırlar. Bölgelere ya da toplumsal sınıflara göre ölüm oranları farklılaşır. Yaş ve bulunulan yer ölümlerde önemli bir gösterge olabilmektedir.

Gelişmiş ölkelerde yetişkinler ve yaşlılar arasında en önemli ölüm nedeni olan kalp rahatsızlıkları ve kanser gibi kronik hastalıkların gelişmekte olan ölkelerdeki etkisi daha azdır. Yer salgın hastalıklar konusunda da önemli bir faktördür. Kırsal alanlardaki çocuklar şehirlerdeki çocuklar kadar kolay tüberküloz basiline maruz kalmazlar. Şehirler hastalıkların pazarı durumundadır.

Günümüzde ulaşım sistemlerinin hız kazanmasıyla hastalık ve virüslerin tüm dünyaya yayılması kolaylaşmıştır. Ör. Grip enfeksiyonunun dünyaya yayılması birkaç saat almaktadır.

Dünya Ölüm Oranları Haritası:

Bazı ülkelerin ölüm oranları:

Sıra	Ülke	Ölüm oranı (‰) (2011 tahmini)
1	Angola	23.40
2	Afganistan	17.39
3	Rusya	16.04
4	Ukrayna	15.74
5	Somali	14.87
6	Tanzanya	12.09
7	Almanya	10.92
8	Belçika	10.57
9	Japonya	10.09
10	Azerbaycan	8.25
11	Kanada	7.98
12	Çin	7.03
13	Pakistan	6.92
14	Türkiye	6.10
15	Bangladeş	5.75
16	BAE	2.06
17	Dünya	8.20 (2010)

Kaynak: CIA World Factbook

Ortalama ömür:

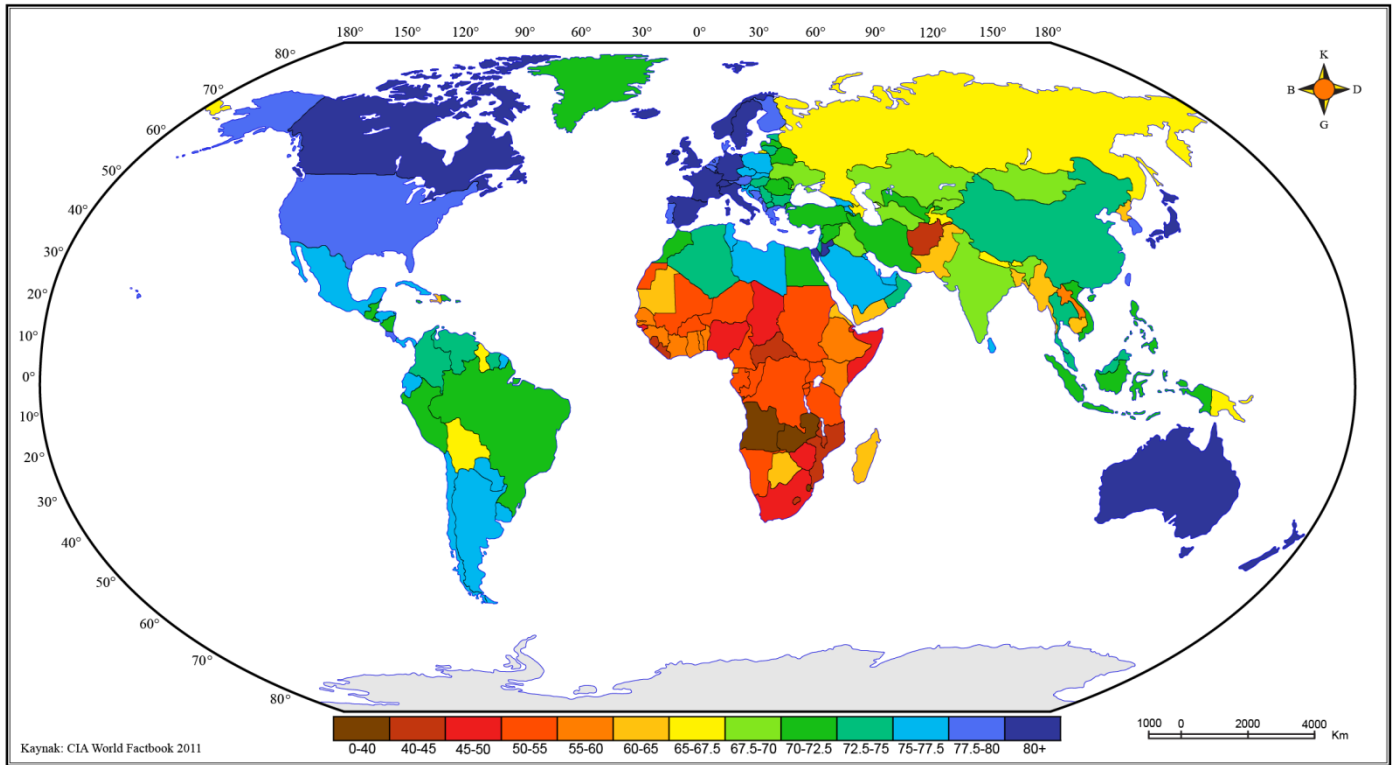
Bir ülke nüfusunu sağlığını belirten ölçülerden biride ortalama yaşam süresi veya doğumlardaki yaşam şansıdır. Bütün insanlar için dünya ölçüsünde ortalama yaşam süresi 67 dolayındadır. 1955'te 48 olan ortalama yaşamın 2025'de 73 olacağı sanılmaktadır. Tıptaki ilerlemeler, birçok hastalığın tanınması, daha iyi beslenme ve genel yaşama koşullarındaki iyileştirmeler ekonomik bakımdan ileri ülkelerde ömrü uzatırken gelişmekte olan yoksul ülkelere bile olumlu etki yapmıştır.

Ortalama yaşam süresi, dünyada hemen her yerde kadınlarda, erkeklere göre daha uzundur. Kadınların ortalama yaşam süresi 69 iken erkeklerde bu süre 65 yaş dolayındadır. Böylece kadınlar erkeklerden ortalama 4 yıl daha fazla yaşamaktadır. Gelişmiş ülkelerde ortalama ömür 80 yaşın üzerinde iken gelişmekte olan ülkelere 70 yaşın altındadır.

Bazı ülkelerin ortalama yaşam süresi: (2011)

Sıra	Ülkeler	Toplam ortalama ömür	Erkek ortalama ömür	Kadın ortalama ömür
1	Monako	89.73	85.77	93.84
2	Macau	84.41	81.45	87.52
3	San Marino	83.01	80.5	85.74
4	Andorra	82.43	80.35	84.64
5	Japonya	82.25	78.96	85.72
6	Fransa	81.19	78.02	84.54
7	Birleşik Krallık	80.05	77.95	82.25
8	Güney Kore	79.05	75.84	82.49
9	Meksika	76.47	73.65	79.43
10	Suudi Arabistan	76.3	74.23	78.48
11	Türkiye	71.96	70.12	73.89
12	Dünya	66.57	64.52	68.76
13	Sudan	51.42	50.49	52.4
14	Afganistan	45.02	44.79	45.25
15	Zambiya	38.63	38.53	38.73
16	Angola	38.12	37.24	39.22
17	Swaziland	31.88	31.62	32.15

Kaynak: CIA World Factbook

DÜNYA ORTALAMA YAŞAM SÜRESİ HARİTASI
Dünya Ortalama Yaşam Süresi Haritası:

R. SAYGILI 2011

Nüfusun yaş yapısı:

Nüfusun herhangi bir mekân hatta herhangi bir büyük şehir ölçüsünde değişen özelliklerinden birisi de yaş yapısıdır. Genel olarak bir ülkede 20-25 yaş arasında olanların o ülkede 20-25 yıl önce doğanların sayısına eşit olması gerekir. Ancak doğanların bir kısmı bu yaşlara gelmeden öldükleri için miktarlar birbirini tutmaz. Böylece her yaş grubundaki nüfus miktarı daha genç nüfustaki yaş gruplarından daha az olur. Ülke nüfuslarındaki yaş gruplarının zaman içinde değişmesinde savaşlar, doğal afetler ve göçlerde etkili olmaktadır.

Nüfusun yaş yapısı hakkında daha iyi bilgi edinmek için nüfusu, üç yaş grubuna ayırmak ve her bir grubun toplam nüfustaki payını bulmak yararlı olmaktadır. Geniş aralıklı bu yaş grubu genel olarak şu şekilde belirlenmektedir.

- a) Çocuklar (0-14 ya da 0-19 yaşlar arası)
b) Yetişkinler (15-59, 15-64, 20-59 ya da 20-64 yaşlar arası)
c) Yaşlılar (60 ya da 65 yaş ve daha yukarısı)

Yetişkinlerin payı bu üç grup içerisinde çok az değişir. 2011 tahminlerine göre, dünyada 0-14 yaş grubunun toplam nüfus içindeki oranı % 26, yetişkinlerin oranı % 66, yaşlıların oranı da %8 dolayındadır.

Bir ülke nüfusunun yaş yapısı dar aralıklı olarak 5'erli yaş aralıkları şeklinde de gruplandırılmaktadır.

Ülkelerin nüfuslarının yaş ve cinsiyet yapıları nüfus yaş piramitlerinde gösterilmektedir. Nüfus piramidi, iki tarafta bulunan çubuk grafiklerden oluşur. Grafiğin sağ tarafında kadın, sol tarafında ise erkek nüfus gösterilir. Yatay ekseninde mutlak nüfus miktarı ya da oranlar, dikey ekseninde ise yaş grupları yer alır.

Bir ülke ya da bölgenin nüfus grafiklerine bakılarak, nüfus hareketleri bir dereceye kadar toplumsal ekonomik tarihi hakkında bilgi edinilebilmektedir. Genel olarak geniş bir piramit tabanı hızlı bir nüfus artışı ve yüksek doğum oranına işaret eder. Eğer piramit her yaş grubunda daha az nüfus göstererek ilerliyorsa ideal bir nüfus yapısını gösteriyor demektir. Dar taban ve dik kenarlarla uzayan bir piramit doğum ve genç yaşlarda ölüm azlığını ifade eder. Eğer piramit şekil değiştirip dışbükey bir durum almışsa piramidin ait olduğu ülkede yakın bir gelecekte nüfus azalması olacağı anlaşılar.

Bir nüfusta doğum düzeylerinin değişmesiyle birlikte, yaş yapısı da değişmektedir. Doğum hızının azalması aynı zamanda yaş yapısının ve nüfusun yaşlanmasına neden olmaktadır. Dünyada genel olarak tüm ülkelerde doğum hızlarının azalmasına bağlı olarak nüfus piramitleri geniş tabanlı biçimden dar tabanlı biçime doğru değişmektedir. Ortalama ömrün yükselmesi nedeniyle gelişmiş ülkelere ilişkin nüfus piramitlerinin boyu uzamış, yaşlı nüfusun payının artmasıyla üst kısımları genişlemiş, doğumların azalması nedeniyle de taban daralmıştır.

Ülkeler	0-14 yaş arası	15-64 yaş arası	65 yaş yukarısı
Monako	10.7	62.4	26.9
Japonya	14.0	64.7	22.9
Almanya	14.3	66.2	20.6
Bulgaristan	13.8	68.6	18.2
Macaristan	15.7	69.3	16.9
Ukrayna	14.9	70.0	15.5
Avustralya	19.6	67.9	14.0
ABD	20.8	67.1	13.1
Rusya	15.3	71.2	13.0
Çin	21.4	71.9	8.9
Brezilya	27.9	66.8	6.7
Türkiye	28.4	68.6	6.3
Hindistan	32.1	63.3	5.5
Pakistan	38.3	58.0	4.2
Irak	42.9	57.9	3.1
Kenya	42.8	55.2	2.7
BAE	22.0	78.6	0.9
Dünya	30.7	63.2	8.1

Bazı ülkelerin nüfusunun yaş grupları (2011 NationMaster.com)

Yaş yapısını etkileyen faktörler: Yaş yapısını doğumlar, ölümler ve göçler etkiler.

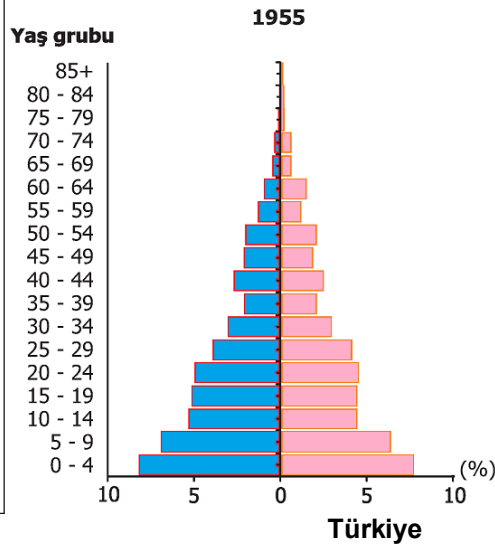
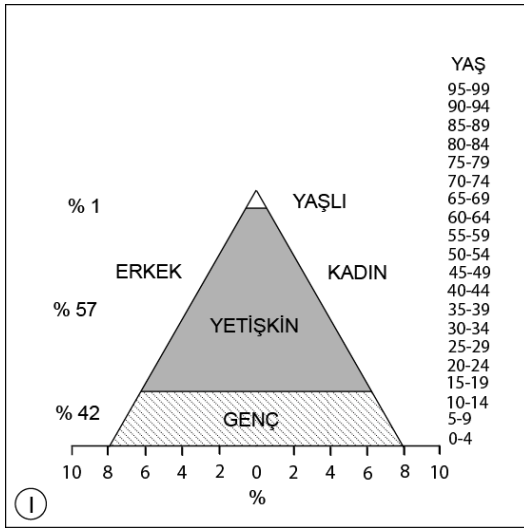
1. Doğumlar: Doğum hızı arttığında çocuk ve genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı artmakta, buna bağlı olarak yaşlı nüfus oranı azalmaktadır.

2. Ölümler: Ölümler her yaşta olmakta ancak derecesi yaşlara göre değişmektedir. Ölüm hızlarının en yüksek olduğu yaşlar doğumu izleyen ilk yıl hatta ay yani bebek ölümleri ve ileri yaşlardır. Bebek ölümlerindeki azalma ileri yaşlardaki ölümlerdeki azalmadan daha fazla ise, çocuk nüfus oranı yükselir. Ters durumda ise yaşlı nüfusun oranı artar.

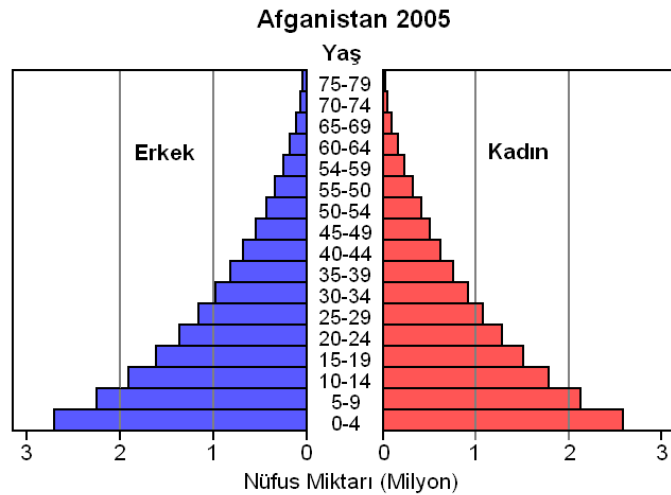
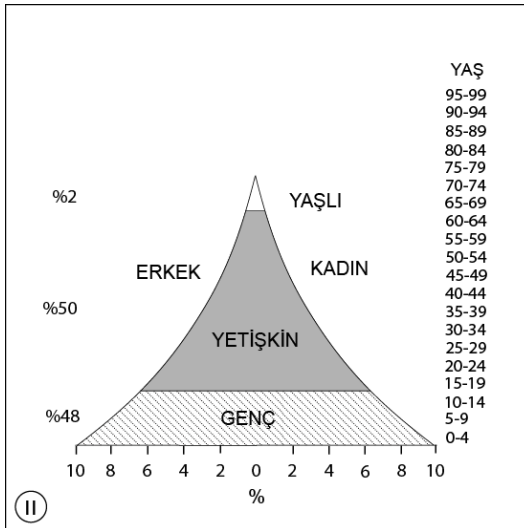
3. Göçler: Ekonomik sebepli göçlere genellikle genç nüfus katılır. Göç veren ülkenin ya da bölgenin ilgili yaş grubundaki oranı azalırken, göç alan ülkenin o yaş grubundaki oranı artmaktadır. Ekonomik nedenli göçler daha çok aktif olan erkek nüfusu kapsamakta bu nedenle göç alan bölgelerin yaş ve cinsiyet yapısı değişmektedir. Şehirleşmiş bölgelerde genç yaştaki erkek nüfus fazladır.

Nüfus bilimciler ve coğrafyacılar nüfus piramitlerini gelişen, durağan, gerileyen ve orta tip şeklinde dörde bazen üçe ya da beşe ayırmaktadırlar.

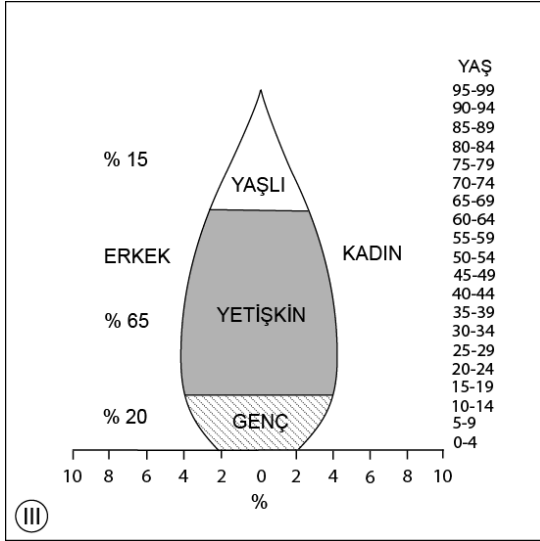
I. Düzgün bir üçgen halindeki birinci piramit yüksek doğum ve ölüm oranlarına sahip ülkelerin tipik şeklidir. Günümüzde bu özelliklere sahip ülke nüfus piramidine pek rastlanmamaktadır. Geçmişte, İngiltere'nin 1881 ve Hindistan'ın 1961 yılındaki nüfus piramitleri bu şekle benziyordu.

II. Kenarları içe çökük ikinci piramit özellikle 0-5 yaş grubundaki ölüm oranlarının düşmeye başladığı, buna karşılık doğum oranlarının yüksek kaldığı ülkelerin tipik piramididir. Nijerya ve Kenya gibi gelişmekte olan ülkelerin piramidi bu tip özelliklere sahiptir.

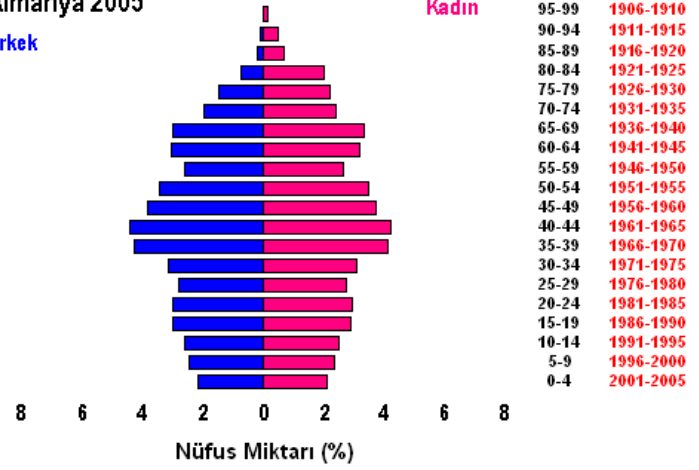

III. Arıkovanı şeklindeki bu piramit düşük doğum oranları (dar bir taban) ve yüksek ölüm oranları (en gençten en yaşlıya doğru yaş grupları çok az belirgin) olan ülkelere aittir. İngiltere ve İsveç gibi gelişmiş ülkelerin nüfus piramitleri bu tip piramide örnektir.

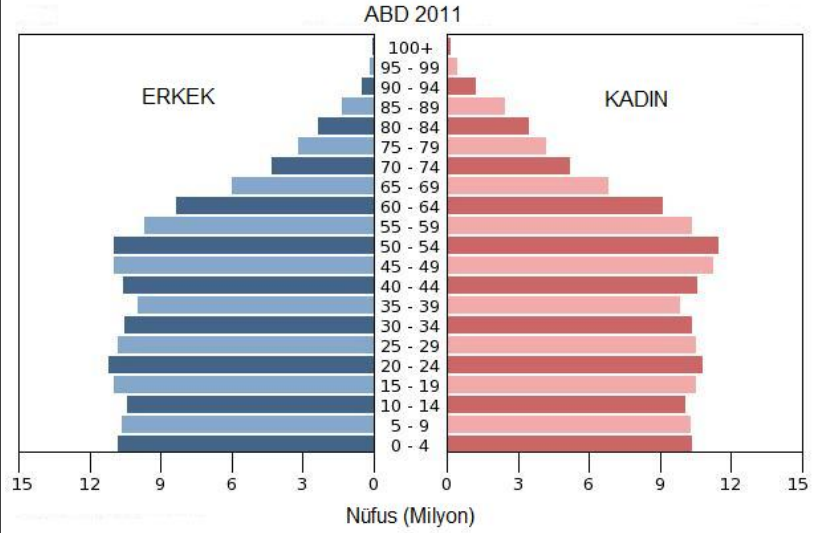
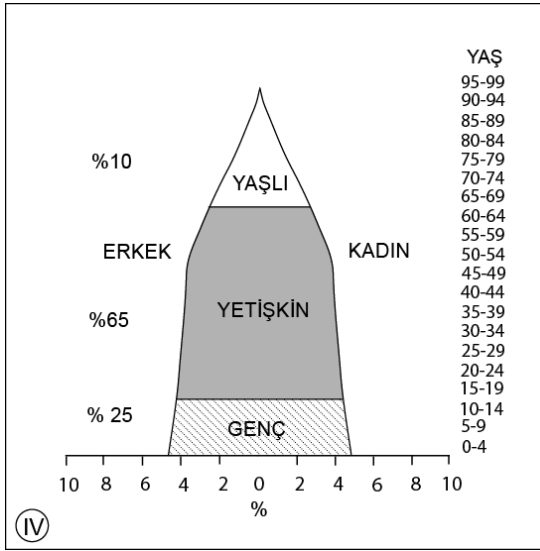

Almanya 2005

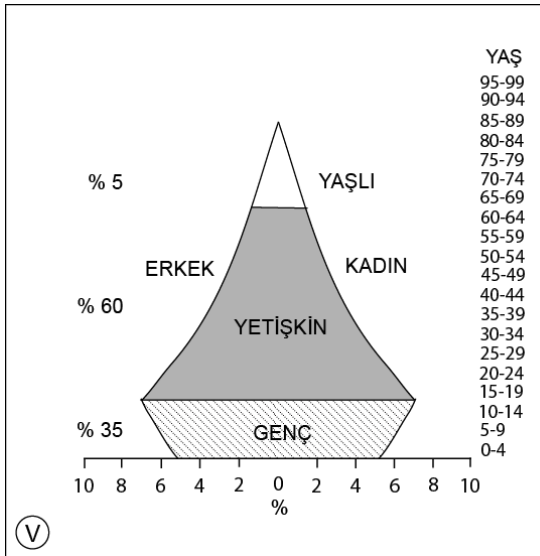
Erkek

IV. Çan şeklindeki piramit daha önce doğum ve ölüm oranlarının düşük olduğu, ancak daha sonra doğum oranlarının artış gösterdiği ülkelerin nüfus özelliklerini gösteren bir piramittir.

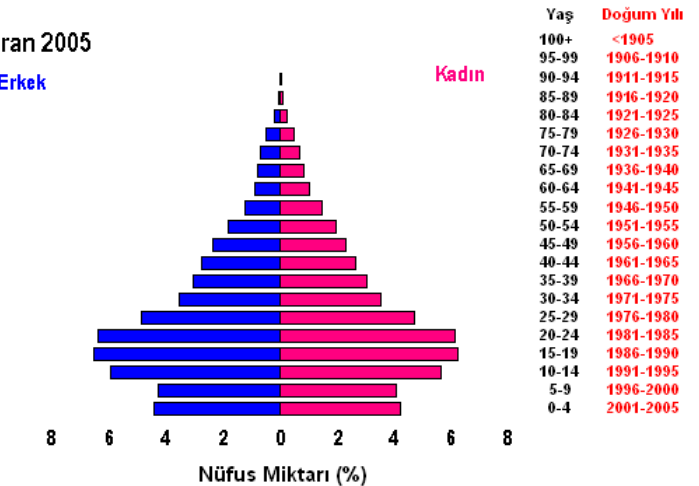

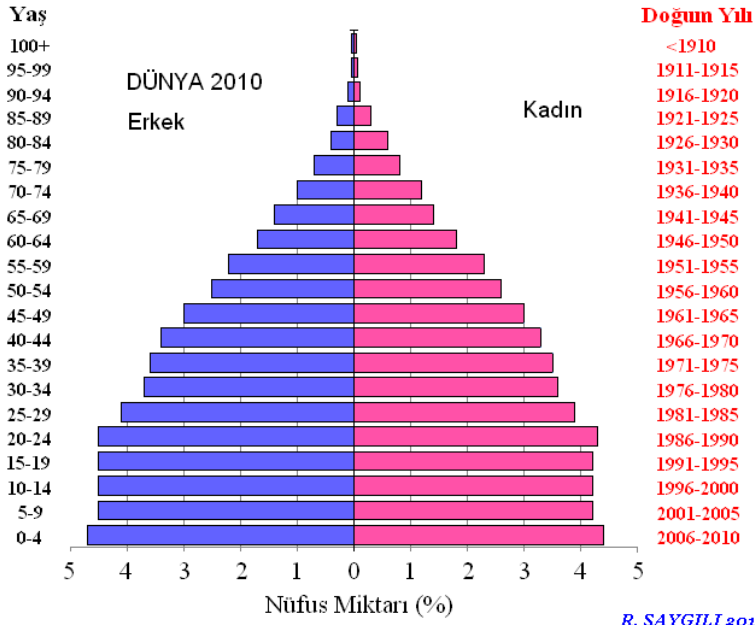
V. Doğum oranlarının son yıllarda önemli ölçüde azalış gösterdiği ülkelerin nüfus piramididir. Örneğin Türkiye ve İran'ın nüfus grafikleri bu özelliği taşır.

İran 2005

Erkek

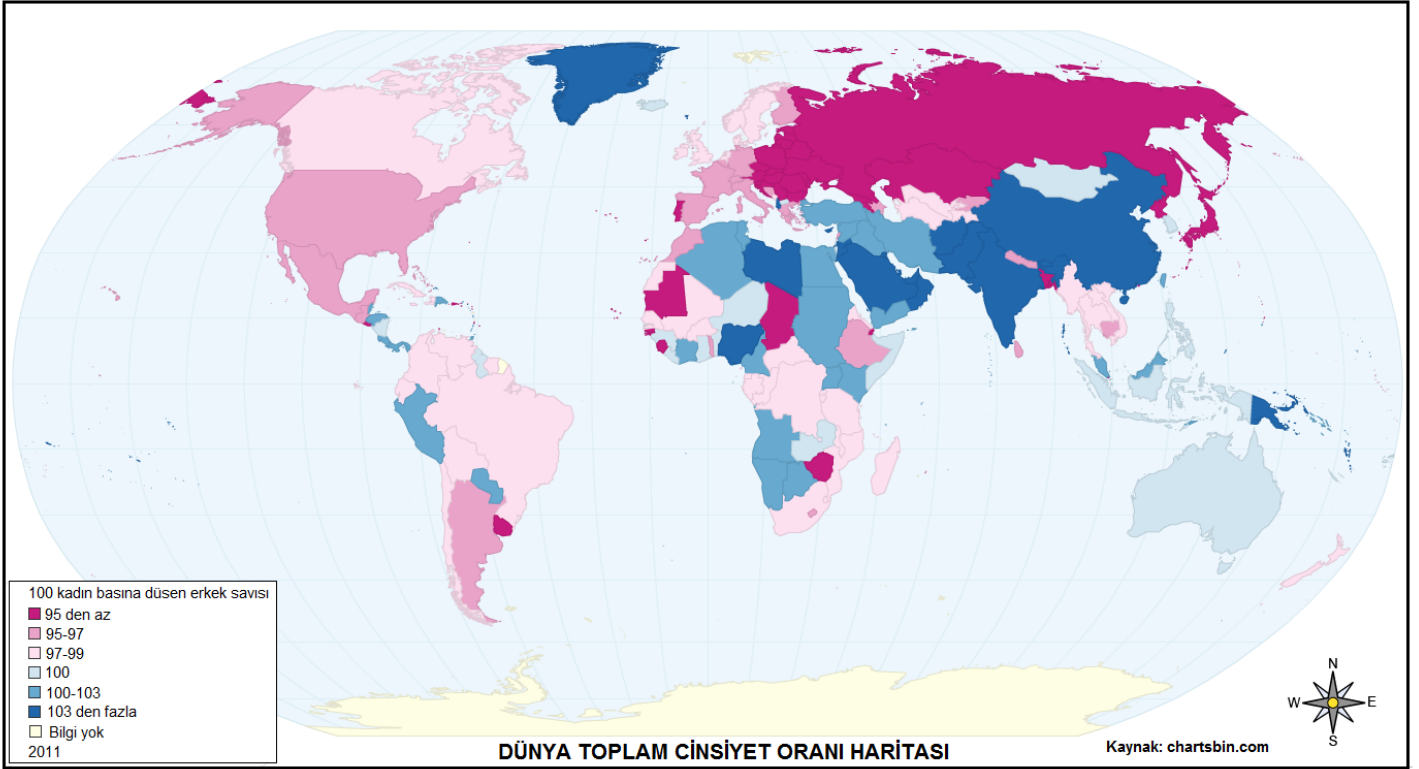

R. SAYGILI 2011

Bazı ülkelerin cinsiyet oranları (100 kadın başına düşen erkek sayısı)

Sıra	Ülke	Cinsiyet oranı (2011 tahmini)
1	Rusya	74
2	Ukrayna	86
3	Macaristan	91
4	Japonya	95
5	Fransa	96
6	Meksika	96
7	Almanya	97
8	Mozambik	97
9	Liberya	99
10	Kenya	100
11	Dünya	101
12	İran	102
13	Türkiye	102
14	Nijerya	104
15	Hindistan	108
16	Suudi Arabistan	118
17	Çin	106

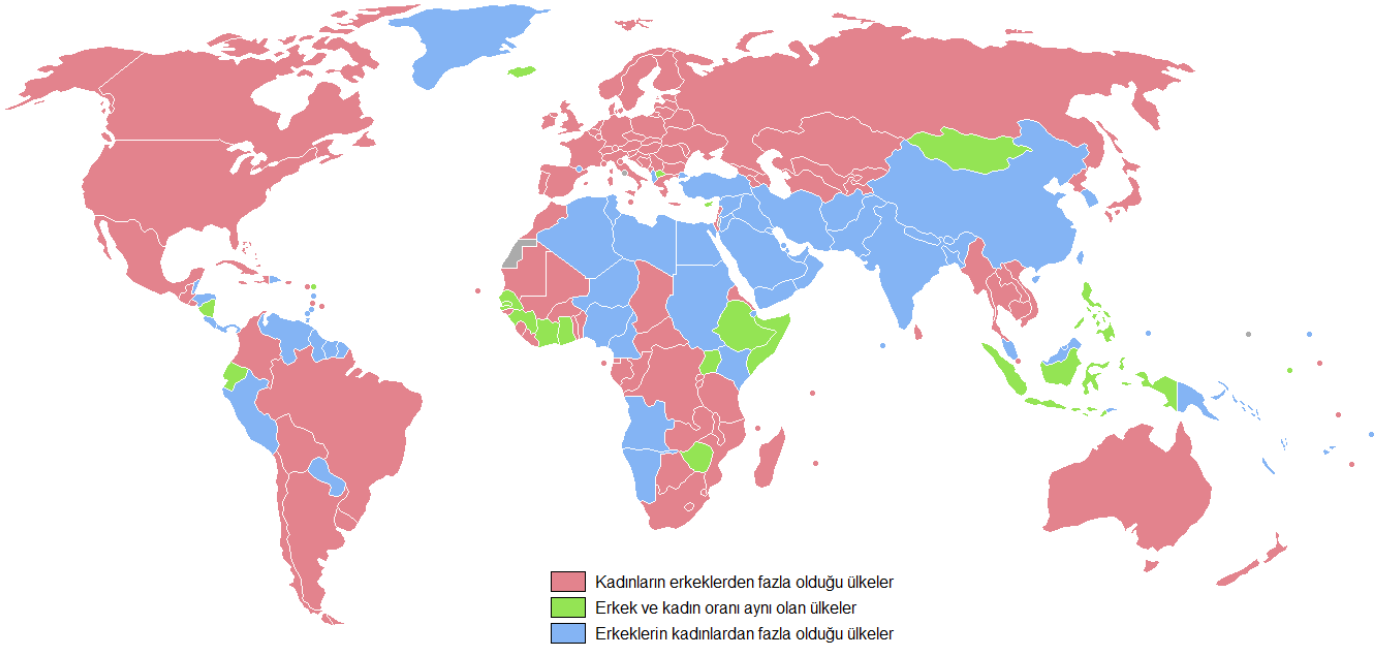
Kaynak: CIA World Factbook

Dünya Toplam Cinsiyet Oranı Haritası:

Bazı ülkelerin yaş gruplarına göre cinsiyet oranları: (2011 CIA World Factbook)

Ülkeler	Yaş grupları				
	Bebek	15 yaş altı	15-64	65 yaş yukarısı	Toplam
Kenya	102	101	101	84	100
Somali	103	100	100	72	100
Endonezya	105	103	101	80	100
Afganistan	105	105	105	92	105
ABD	105	104	100	75	97
İran	105	105	102	92	102
Suudi Arabistan	105	104	129	106	118
Türkiye	105	105	102	84	102
Fransa	105	105	100	72	96
Japonya	106	106	102	74	95
Rusya	106	105	92	44	86
Dünya	107	106	102	78	101
Pakistan	110	106	105	88	109
Hindistan	112	113	107	90	108
Çin	113	117	106	93	106

Dünya nüfus artışı:

Geçmiş tarihteki nüfus ile ilgili tahminler ekonomik faaliyet türüne, bunun besleyebileceği nüfus miktarına, yerleşilmiş alanların özelliklerine ve arkeolojik kanıtlara dayanmaktadır.

Daha doğru tahminler ancak iki yüz yıllık geçmişi olan nüfus sayımları ile elde edilmektedir.

Dünya nüfusu, Paleolitik devirde tarım faaliyetlerine bağlı olarak istikrar kazanarak artmaya başlamıştır. Paleolitik dönemde insanlar 20-60 kişilik gruplar halinde yaşıyorlardı Neolitik dönemde tarım faaliyetleri ile ortaya çıkan ürün fazlalığı insanların belirli yerlerde toplanmalarına ve daha geniş alanlara yayılmalarına sebep olmuştur.

10 bin yıl önce Dünya nüfusunun 5 milyon, 2 bin yıl önce 200 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Dünya nüfusu 20. y.y. ikinci yarısından sonra hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. 1800-1930 yılları arasında 130 yılda dünya nüfusuna 1 milyar insan katılmışken, günümüzde % 1,5 artışla 12 yılda Dünya nüfusuna 1 milyar nüfus eklenmektedir. 2012 yılı tahminlerine göre Dünya nüfusu 7 milyarı geçmiş durumdadır.

Dünya nüfusuna günde 225 bin, yılda ise 82 milyon insan katılmaktadır.

Dünya nüfus artış hızı 1965-1970 yılları arasında %₀ 21 artış ile zirveye ulaşmış, 1970 yılından sonra düşmeye başlamıştır. 1995'de %₀ 15,0'a inmiştir. 2011 yılında Dünya nüfus artış hızı %₀ 10,9 olmuştur.

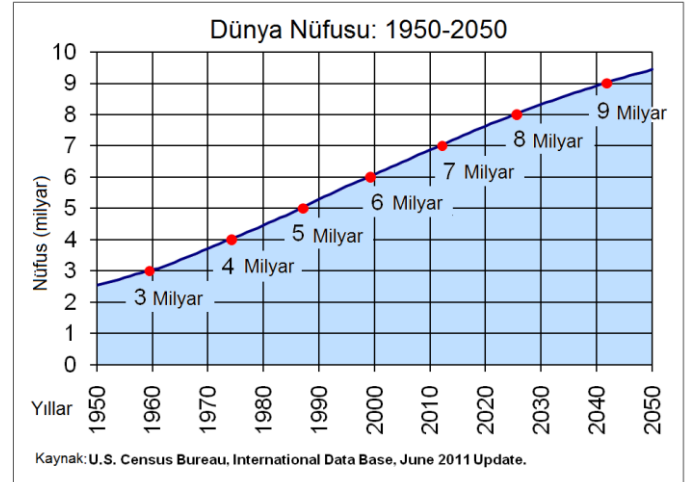
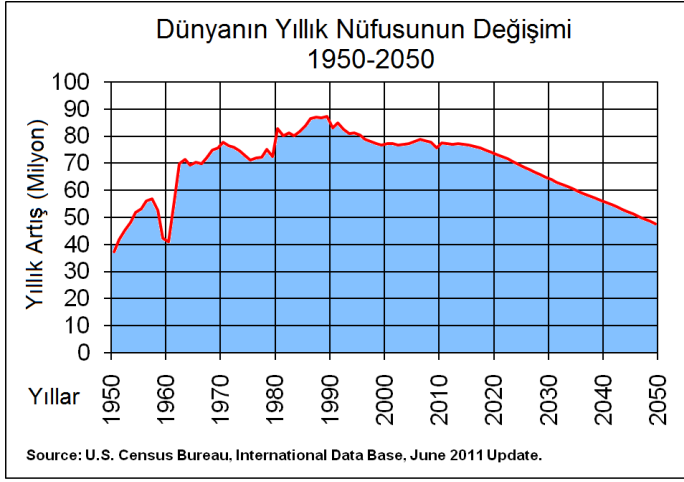
Bir ülkedeki nüfusun gelişme aşamalarına demografik döngü ya da demografik geçiş denilmektedir. Avrupa ülkelerinde nüfus döngüsü 4 aşamada gerçekleşmiştir.

1. Yüksek doğurganlık dönemi; doğum ve ölüm oranı fazladır. → Geleneksel tarım toplumu.

2. İlk yayılma aşaması; yüksek doğurganlık, ölümlerde azalma ve yüksek nüfus artışı yaşanır. → Sanayileşme başlangıcı.

3. Geç yayılma aşaması; doğurganlık ve ölüm oranlarının düşmesi, kırsal kesimde şehirlere göçün başlaması ve nüfus artış hızı önemini koruyor. → Sanayileşme.

4. Düşük doğurganlık dönemi; düşük doğurganlık ve yüksek ölüm oranının yaşanması, nüfus artış hızının azalması. Sanayileşmenin sonu ve hizmet sektörünün ön plana geçmesidir.

Tarihsel süreçte dünya ve kıtaların tahmini nüfus miktarları (milyon kişi):

Dünya ve kıtalar	1500	1600	1700	1750	1800	1850	1900	1950	1999	2008	2050	2150
Dünya	458	580	682	791	978	1.262	1.650	2.521	5.978	6.707	8.909	9.746
Asya	243	339	436	502	635	809	947	1.402	3.634	4.054	5.258	5.561
Avrupa	84	111	125	163	203	276	408	547	729	732	628	517
Afrika	86	114	106	106	107	111	133	221	767	973	1.766	2.308
Güney Amerika	39	10	10	16	24	38	74	167	511	577	809	912
Kuzey Amerika	3	3	2	2	7	26	82	172	307	337	392	398
Okyanusya	3	3	3	2	2	2	6	13	30	34	46	51

Kaynak: CIA World Factbook

Değişik tarihlerde tahmini dünya ve kıtaların nüfus miktarları (milyon kişi):

Yıllar	Dünya	Afrika	Asya	Avrupa	G. Amerika	K. Amerika	Okyanusya
10.000	1	-	-	-	-	-	-
9.000	3	-	-	-	-	-	-
8.000	5	-	-	-	-	-	-
7.000	7	-	-	-	-	-	-
6.000	10	-	-	-	-	-	-
5.000	15	-	-	-	-	-	-
4.000	20	-	-	-	-	-	-
3.000	25	-	-	-	-	-	-
2.000	35	-	-	-	-	-	-
1.000	50	-	-	-	-	-	-
AD1	200	-	-	-	-	-	-
1000	310	-	-	-	-	-	-
1750	791	106	502	163	16	2	2
1800	978	107	635	203	24	7	2
1850	1262	111	809	276	38	26	2
1900	1650	133	947	408	74	82	6
1950	2519	221	1398	547	167	172	12.8
1960	2.982	277	1674	601	209	204	15.9
1970	3.692	357	2.143	656	285	232	19.4
1980	4.435	470	2.632	692	361	256	22.8
1990	5.263	622	3.168	721	441	283	26.7
2000	6.070	796	3.680	728	520	316	31.0
2005	6.454	888	3.917	725	558	332	32.9
2010	6.972	1.022	4.252	732	580	351	35.6

Kaynak: CIA World Factbook

Nüfus Yoğunluğu: Bir ülkede ya da herhangi bir alanda yaşayan kişilerin birim alana düşen sayısıdır.

Nüfus yoğunluğu, sınırları belli bir alandaki nüfus ile o yerin alanı (yüzölçümü) arasındaki ilişkiyi yansıtan bir kavramdır. Alan değişmeden nüfusun çoğalması nüfusun yoğunluğunun artışına tersi durum ise yoğunluğun düşmesine işaret eder. Nüfus yoğunluğu, ülkeler arasında karşılaştırmalar yapma olanağı sağlar.

Nüfus yoğunluğu, toplam nüfus ve toplam alan (dağlar, çöller, bataklıklar, ormanlar, milli parklar ve el değmemiş kırsal alanları içeren, göller ve nehirleri çoğunlukla dışarıda bırakan) rakamlarının yardımıyla hesaplandığı için nüfus dağılışı konusunda yeterince tatmin edici değildir.

Nüfus yoğunluğu için çeşitli bakış açıları geliştirilmiş ve bu doğrultuda aritmetik nüfus yoğunluğundan başka, fizyolojik ve tarımsal gibi temelde nüfus-alan ilişkisine dayalı kavramlarda geliştirilmiştir.

Nüfus yoğunluğu kavramları:

1. Aritmetik Nüfus Yoğunluğu: Bir yerdeki toplam nüfusun o yerin toplam alanına bölünmek suretiyle elde edilir. Burada alan hektar (ha), km² veya mil² ile temsil edilir. En basit yoğunluk kavramı olan aritmetik nüfus yoğunluğu ile gerçeğe yaklaşmak için en küçük idarî üniteye kadar inmek gerekir. İdarî alan genişledikçe (meselâ, köy yerine il düzeyinde yoğunluk incelemesi yapıldığında) gerçek yoğunluklardan uzaklaşma derecesi artar. Söz konusu geniş alan içindeki farklar ortadan kalkmış olur:

Aritmetik Nüfus Yoğunluğu = Toplam Nüfus/ Toplam Alan

2. Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu: Tarımı temel kaynak kabul eden ve nüfus miktarını tarıma elverişli alana oranlayan bir kavramdır. Bütün geçimin tarıma bağlı olduğunu farz eden, ekonomik ve teknolojik seviye farkı ayırt etmeyen, tarım dışı toprak ve yer altı zenginliklerini dikkate almayan bu kavramın aritmetik nüfus yoğunluğundan daha anlamlı olduğu düşünülse bile, yetersiz olduğu belirtilmelidir. Bu yoğunluk kavramında çayır ve mera, orman, turistik alanlar, deniz ve yer altı kaynakları, endüstri ve çeşitli hizmet alan ve unsurları hesaba katılmamıştır:

Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu = Toplam Nüfus/ Tarıma Elverişli Alan

3. Tarımsal Nüfus Yoğunluğu: Tarım ile uğraşan nüfusun tarıma elverişli alanlara oranıdır. Bu sayede tarım alanı - çiftçi nüfusu ilişkisi diğer yoğunluk kavramlarındaki alan-nüfus ilişkisinden daha anlamlı olarak kurulmaktadır.

Tarımsal Nüfus Yoğunluğu = Tarımsal Nüfus/ Tarıma Elverişli Alan

Dünyada nüfus yoğunluğu ve coğrafi dağılışı:

- Dünya nüfusunun % 90'ını Kuzey Yarımküre'de yaşamaktadır.
- En fazla nüfuslu ülkenin 23'ü Kuzey Yarımküre'dedir.
- Dünyada nüfus yoğunluğu en fazla olan üç bölge; Doğu Asya, Güney Asya ve Avrupa'dır. Her üçü de Kuzey Yarımküre'de bulunmaktadır. Bu bölgeler karaların % 7 sini oluşturmalarına karşın dünya nüfusunun 2/3'ünü barındırmaktadır.
- Dünyada en fazla nüfus Asya kıtasındadır.
- Dünya nüfusunun % 80'i yerleşilmiş karaların % 20'lik bir bölümünde yaşamaktadır.

Kıtaların Nüfus miktarı ve nüfus yoğunluğu (2011):

Kıtalar	Nüfus miktarı (milyon)	Nüfus Yoğunluğu (km ²)
Asya	4.140	86.7
Afrika	994	32.7
Avrupa	738	70.0
K.Amerika	529	22.9
G. Amerika	386	21.4
Okyanusya	36	4.25
Antarktika	4.5	0.00
Dünya	6.827.490	-

Kaynak: Wikipedia

Dünya nüfus miktarının (milyon) ve oranlarının kıtalara göre tahmini dağılımı (2008)

Yıllar	Asya		Afrika		Avrupa		K. Amerika		G. Amerika		Okyanusya	
	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%
2000	3.698	60.5	819	13.4	727	11.9	319	5.2	521	8.5	31	0.5
2005	3.937	60.5	921	14.1	729	11.2	335	5.1	557	8.6	34	0.5
2010	4.167	60.3	1.033	15.0	733	8.5	352	5.1	589	8.5	36	0.5
2015	4.391	60.1	1.153	15.8	734	10.1	368	5.0	618	8.5	38	0.5

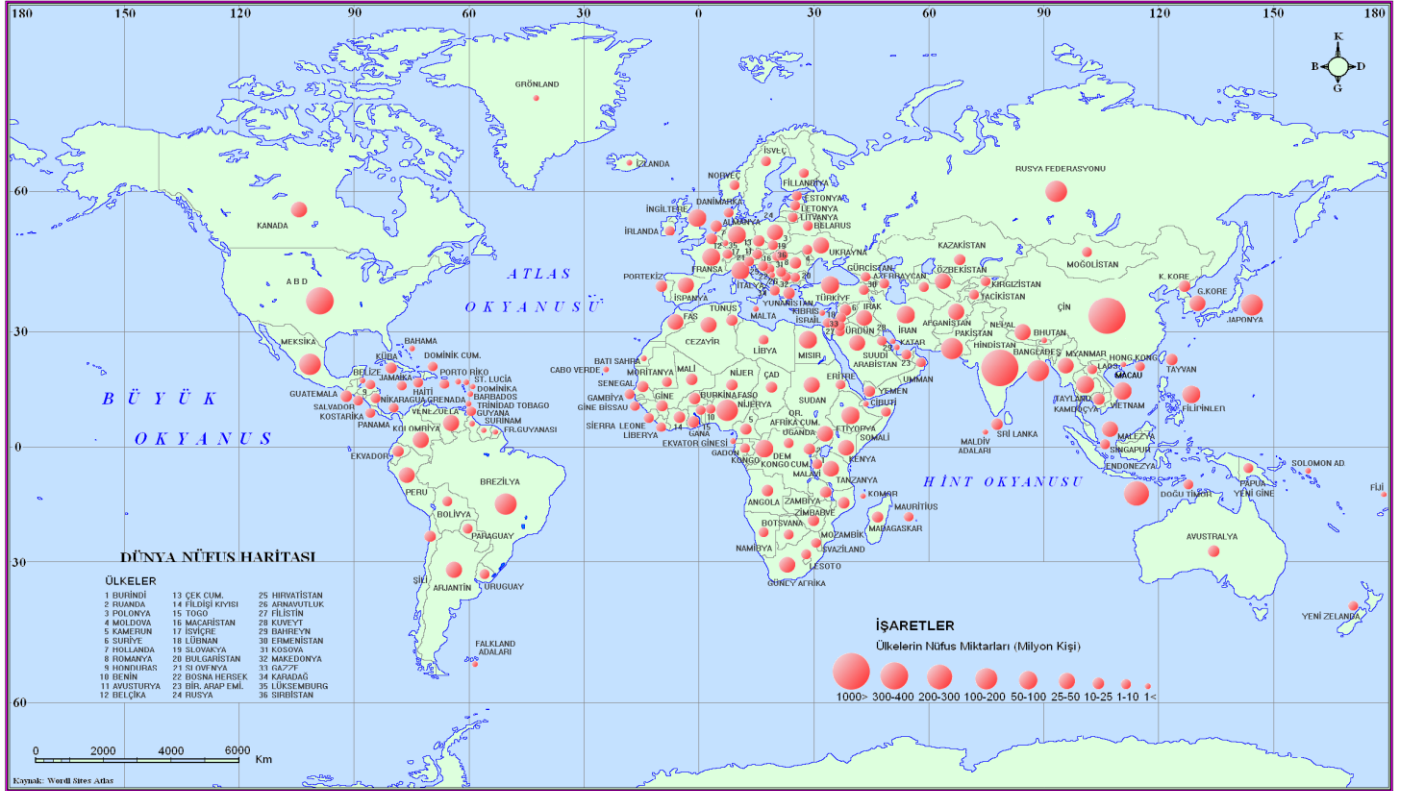
Kaynak: Wikipedia

Bazı ülkelerin nüfus yoğunluğu:

Sıra	Ülke	Km ² kişi sayısı
------	------	-----------------------------

1	Monako	16.923
2	Singapur	7.148
3	Bangladeş	964
4	Hindistan	368
5	Japonya	337
6	Birleşik Krallık	255
7	Pakistan	222
8	İtalya	200
9	Çin	140
10	Fransa	114
11	Avusturya	100
12	Türkiye	93
13	Dünya	47
14	İran	45
15	ABD	32
16	Rusya	8
17	Avustralya	3

Kaynak: Wikipedia

Dünya Nüfus Miktarı Haritası:

Dünyada nüfusun dağılışını etkileyen faktörler:

A) Doğal ortam faktörleri:

- Yüzey şekilleri:** Dünya nüfusunun % 90 'ı ova, plato ve vadi tabanı gibi düz alanlarda yaşamaktadır.
- İklim koşulları (sıcaklık ve yağış):** İnsan yaşamına en uygun sıcaklıklar 10 ile 30 °C arasındır.
- Toprak koşulları:** Alüvyal topraklara sahip alanlarda nüfus daha yoğundur.
- Maden zenginlikleri:** Avrupa'da nüfus maden kömürü ve buna bağlı olarak kurulan sanayi tesislerinin bulunduğu yerlerde yoğunlaşmıştır. Örneğin, ABD'de Appalaş kömür havzaları ve Ukrayna'da Doneç kömür havzaları yoğun nüfus barındırır.

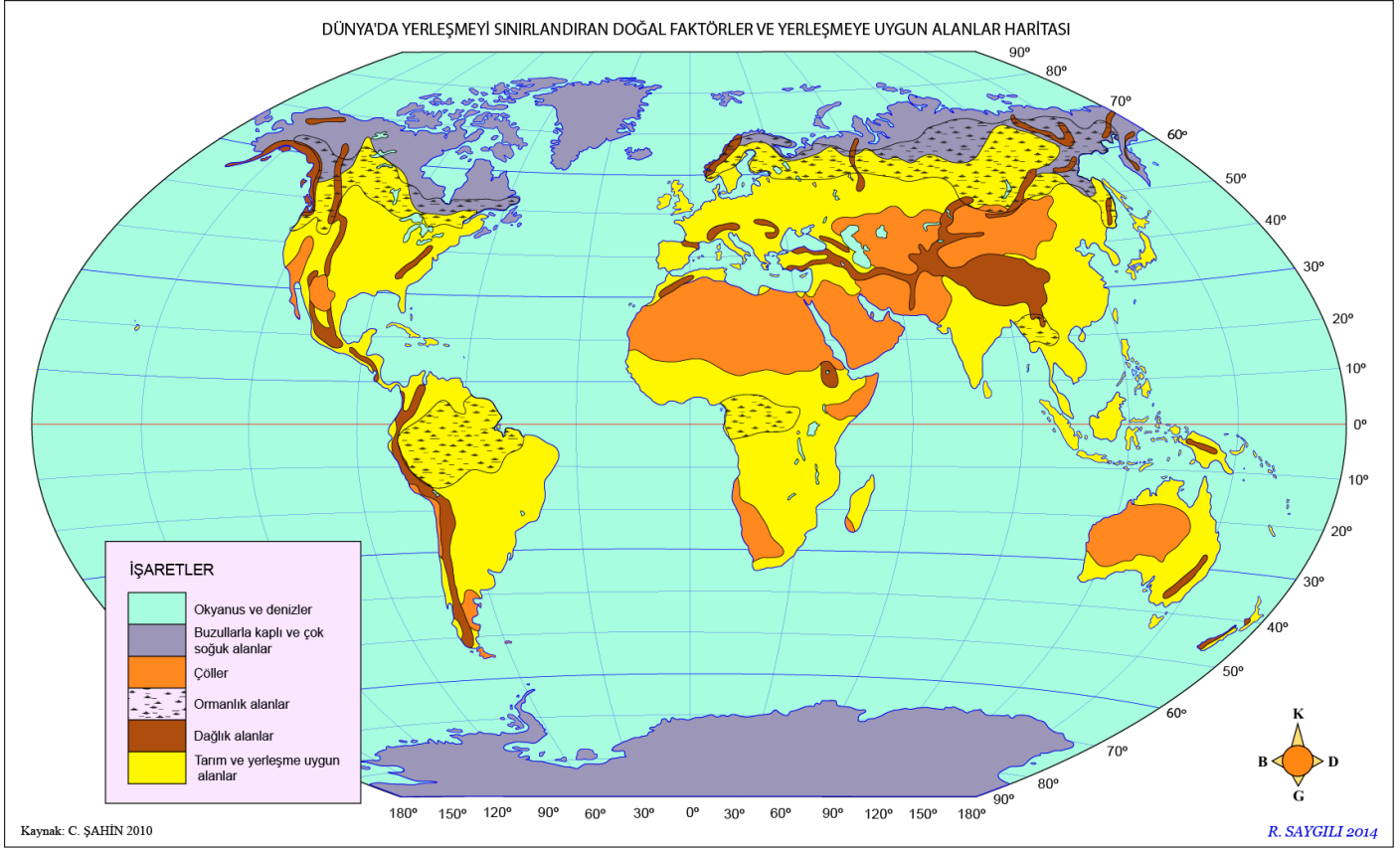
B) Beşeri faktörler:

- Sanayi tesisleri
- Limanlar

3. Ulaşım merkezleri

4. Coğrafi konum

5. Tarihi nedenler: Örneğin Hindistan'da nüfusun yoğun olmasındaki sebeplerden biriside uzun bir uygarlık geçmişine sahip olmasıdır.

Dünya Yerleşmeye Uygunlar alanlar Haritası:

Dünyada nüfusun dağılışı:

1. Dereceden yoğun nüfuslu bölgeler:

- a) Doğu Asya, Güney Asya
- b) Avrupa
- c) K. Amerika'nın kuzeydoğusu

2. Dereceden yoğun nüfuslu bölgeler:

- a) Kaliforniya
- b) Brezilya'nın doğusu
- c) Kuzey ve Güney Afrika

3. Dereceden yoğun nüfuslu bölgeler:

- a) Meksika'nın yüksek platoları
- b) Nil Vadisi

Nüfus yoğunluğu az olan bölgeler:

- a) Kuzey Yarımküre'de 60° enleminin kuzeyi
- b) Orta kuşak ve Tropikal bölgedeki çöl alanları
- c) Yüksek dağ ve plato alanları
- d) Ekvatorial orman alanları

1. **Soğuk bölgeler:** En sıcak ay ortalaması 10 °C yi geçmeyen, yılın 8-10 ayı buzların çözülmediği ve toprağın uzun süre donmuş halde olduğu bölgelerde nüfus seyrek.

2. **Dağlık bölgeler:** Dağlarda sıcaklığın düşük olması, ulaşım zorluğu ve tarıma uygun toprakların olmaması nedeniyle nüfus seyrek olarak bulunur. Ekvatorial bölgede ise yüksek kesimlerde nüfus yoğunluğu artar. Deniz seviyesinden yüksek yerlerde maden ocakları, turizm ve sağlık kuruluşları nüfus toplanmasına neden olmuştur.

3. **Kurak bölgeler:** Çöller dünyanın en tenha yerleridir.

4. **Nemli tropikal bölgeler:** Yüksek sıcaklık ve yağış, yoğun bitki örtüsü, olumsuz toprak koşulları ve kötü drenaj sebebiyle tropikal bölgelerde nüfus azdır. Bu bölgelerde yüksek alanlarda nüfus yoğunudur. Ancak, muson yağışları Endonezya ve Java'da yoğun nüfuslanmaya neden olmuştur.

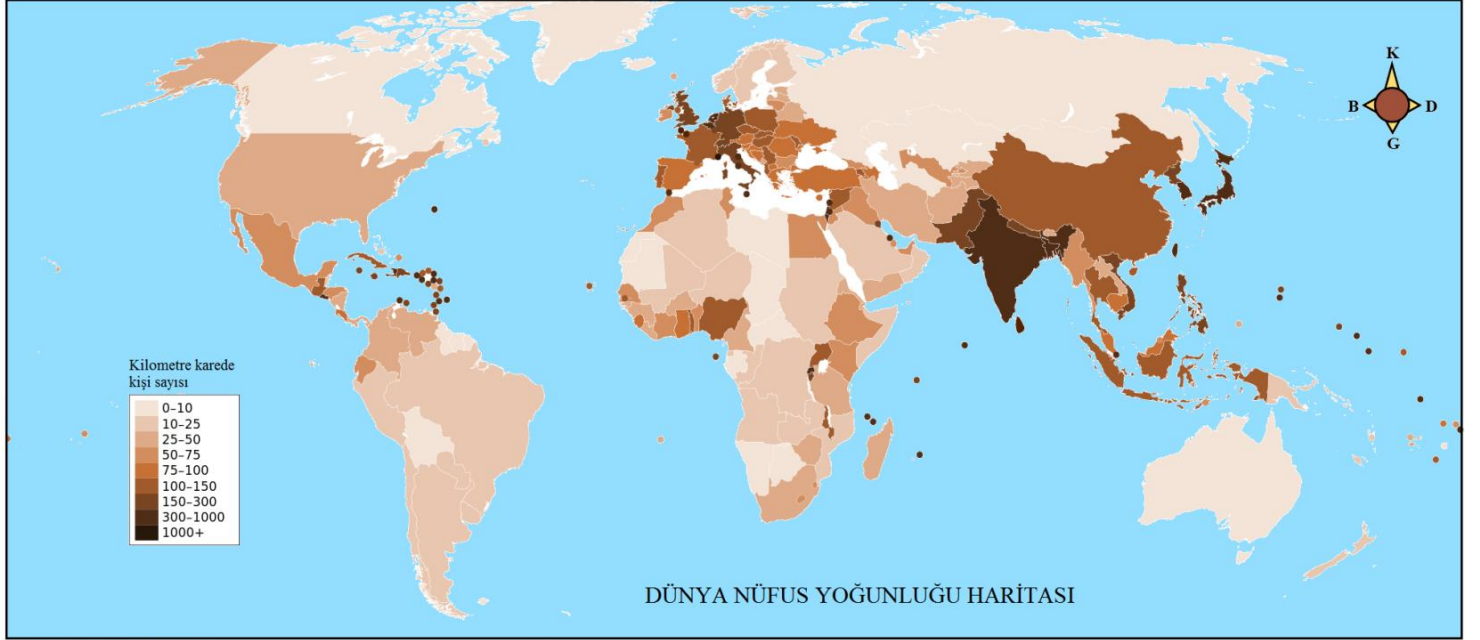
Sık nüfuslu alanlar:

Avrasya:

a) Doğu Asya: Bu bölgede 2 milyara yakın nüfus yaşar. Çin'de nüfus Sarı Nehir'in (Hoang-Ho) suladığı Çin Ovası, Yang-Çe Nehri Havzası yoğun nüfusludur. Yang-Çe Havzası'nda 400 milyon nüfus yaşar. Bunun 50 milyonu delta alanındadır. Japonya ve Kore'de bölgedeki yoğun nüfusa sahip alanlardır.

b) Güney Asya: Nüfus daha çok kırsal kesimde yaşar. Brahmaputra ve Ganj nehirlerinin havzaları ile birlikte oluşturdıkları deltaları yoğun nüfusludur. Pakistan'da İndus, Bangladeş'te ise Ganj ile Brahmaputra nehirlerinin deltalarında yoğun nüfus bulunur.

c) Güneydoğu Asya: Bu bölgede nüfus vadilerde ve delta alanlarında toplanmıştır. Vietnam'da Mekong Deltası, Myanmar'da Irravadi nehri havzaları yoğun nüfusludur. Java Adası ve Filipinlerde nüfusun yoğun olduğu yerlerdir.

Kaynak: <http://en.wikipedia.org> (2007)

Dünya Nüfus Yoğunluğu Haritası:

Değerilen kaynaklar:

ATALAY, İ. 2005, Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya. 4. Baskı, İZMİR.

BAŞAR, E. 2010, Demografiye Giriş. Gazi Kitabevi, Ankara.

DOĞANAY, H. ÖZDEMİR, Ü. ŞAHİN, İ. F. 2011, Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya. 3. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, ANKARA.

ÖZGÜR, E. M. 2000, Nüfusun Coğrafi Analizi. A. Ü. D.T. C. F. Coğrafya Bölümü Ders Notları. Ankara.

TÜMERTEKİN, E. ÖZGÜÇ, N. 1998, Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân. Çantay Kitabevi, İSTANBUL.